

**Budka Krzysztof, Tychoniec Alicja. The geopolitical situation of Ukraine after the „Orange Revolution”. Journal of Education, Health and Sport. 2017;7(12):579-601. eISSN 2391-8306. DOI <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.1134915>
<http://ojs.ukw.edu.pl/index.php/johs/article/view/5185>**

The journal has had 7 points in Ministry of Science and Higher Education parametric evaluation. Part B item 1223 (26.01.2017).
1223 Journal of Education, Health and Sport eISSN 2391-8306 7

© The Authors 2017;

This article is published with open access at Licensee Open Journal Systems of Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz, Poland

Open Access. This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Noncommercial License which permits any noncommercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author(s) and source are credited. This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License

(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.

This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.

The authors declare that there is no conflict of interests regarding the publication of this paper.

Received: 01.12.2017. Revised: 15.12.2017. Accepted: 31.12.2017.

The geopolitical situation of Ukraine after the „Orange Revolution”

**Sytuacja geopolityczna Ukrainy po
„Pomarańczowej Rewolucji”**

Krzysztof Budka¹, Alicja Tychoniec²

¹The University of Kazimierz Wielki in Bydgoszcz

¹Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

²The University of Kazimierz Wielki in Bydgoszcz, The Insitute of Geography

²Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Instytut Geografii

ABSTRACT

The article presents the conditions for the Orange Revolution in Ukraine. The primary determinants of social protest in Ukraine, pursuant to which the elections were repeated, have been identified. The geopolitical changes, including the state reforms announced by the opposition candidate, V. Yushchenko, have been characterized.

STRESZCZENIE

W artykule przedstawiono uwarunkowania dla pomarańczowej rewolucji na Ukrainie. Wskazano najważniejsze determinanty protestu społecznego na Ukrainie, w wyniku których powtórzono wybory. Scharakteryzowano w nim przemiany geopolityczne, w tym zapowiedziane reformy państwa przez kandydata opozycji W. Juszczenko.

Keywords: Orange Revolution, geopolitics, economic situation, government, coalition, political set-up, political campaign, state reform.

Słowa kluczowe: pomarańczowa rewolucja, geopolityka, sytuacja gospodarcza, rząd, koalicja, układ polityczny, kampania wyborcza, reforma państwa.

Introduction

It was a "fairy-tale days". Ukrainians themselves they could not believe: snow, frost, and they all night stood on Independence Square in Kiev: "We are many, we will not be defeated." Oranges, which tasted so in November and December, soon proved to be bitter. Fear back to reality could feel, strolling around the tent cities in front of the Supreme Council and Kreschchatik. Apparently the revolution was over, it was like a victory. About returning to their homes and academics they said reluctantly. However, bringing the revolution to the protest movement, whose aim was to bring to the fair conduct of elections, it was naive and the true significance of this event, which was mostly about the transformation of Ukraine's geopolitical.

Viktor Yushchenko embracing power, he had a huge social capital of trust. After the Orange Revolution in Ukraine there was a willingness to renewal of public life, especially the fight against corruption and abuse of power. Although Yushchenko had against each other for almost half of the society, they sought a renewal of his many opponents.

Yushchenko was the leader with no political base. His diverse coalition was only one third of the seats in the 450-seat Supreme Council, whose term ended only in 2006. The economic situation of the country was quite good, also improved the financial situation of the citizens. On the other hand, Yushchenko knew that his presidency with the current remit will last a little over a year, until the entry into force of the amended Constitution, which increased the powers of the prime minister and parliament at the expense of power of the president.

Yushchenko was the leader of the vast and diverse political coalition. It consisted of both left-wing party, which represented the Socialist Oleksandr Moroz, Yulia Tymoshenko center-left, center, and Anatoly Kinakh center-right bloc "Our Ukraine" at the head of which he stood. They represented a coalition of patriotic forces, or even the national front. This team also included Oleksandr Zinchenko chief of staff of the election, the chairman of the budget committee of the Verkhovna Rada, owner of Channel 5 Petro Poroshenko and President of the Parliament Volodymyr Lytvyn. Camp Orange Revolution formed the former prime ministers and deputy prime ministers, were Supreme Council and several former ministers. They were all ambitious politicians and ready to occupy the highest positions in the country, creating an explosive mixture.

The biggest problem was Yulia Tymoshenko. She seized the crowds on Independence Square and was on the front line when demonstrators were on the verge of storming the presidential administration. Without Julia would not be a revolution. After the revolution a reality with Julia became much more complex. Tymoshenko was heavy over the past, because as president of the United Energy Systems of Ukraine (JESU) earned millions of dollars in intermediation in the supply of Russian gas. On the other hand, Tymoshenko was a "volcano of ambition." Even before the formation of the new cabinet, President Yushchenko precisely defined the character requirements for the members of the new government. It is above all the professionalism, patriotism and honesty. Candidates without these characteristics were taken into account. The new president appointed Prime Minister Yulia Tymoshenko, the strongest policy from the environment. According to experts entrusted with Tymoshenko as head of the government was a bad decision, because the prime minister should be an economist, knowledgeable monetary policy, focused on the development of medium-sized businesses and the fight against corruption. His aides also were well aware of the fact that she was a potential competitor Yushchenko. It was evident that only dislike or hatred for President Kuchma and his team led an alliance of Yushchenko and Tymoshenko. No common enemy revealed only existing divisions. The situation is complicated by the personal hostility between Tymoshenko and J. P. Poroszenka and that the immediate environment was dominated by the president's opponents "Iron Lady".

Speech Yushchenko and Prime Minister Yulia Tymoshenko exposé confirmed that the "orange" coalition does not have the vision or even the state. Instead of a serious diagnosis of the situation of the country and pave the difficult but realistic targets, limited to the accusations of the previous government to bring to disaster and unrealistic promises "everything and immediately" and the statement of Yulia Tymoshenko that in a few years that

the European Union will want to join in Ukraine . In fact, it was the beginning of a new campaign. The sole purpose of combining the "orange" coalition was winning the 2006 elections. All observers asked themselves the question: whether to continue the current coalition unity, or the way the supporters of Yushchenko and Yulia Tymoshenko Bloc sooner or later snapped się. New government claimed to be subordinated to the head of the state Yushchenko and Tymoshenko is not the head of government. This "dual subordination" fairly quickly led to friction and conflicts within the grand coalition. Contrary to the promise of separating politics and the economy in the government were a few oligarchs. The transformation apparatus National Security Council in parallel, informal government by P. Poroshenko, has become a new source of conflict. In late spring 2005., The observers noticed that the rivalry between Yushchenko and Tymoshenko environment and its allies negative impact on their work. Yushchenko himself, uncontrollably closest collaborators, too long slighted misunderstandings between them and the prime minister. This resulted, that at the beginning of September 2005., the current political system has become untenable. Yushchenko had to face the oligarchs who controlled the Ukrainian economy. The fight against corruption was one of the slogans of Yushchenko, which united "his team" and thousands of demonstrators. On the other hand, the fight against clans could be fatal for the president. Yushchenko did not want a civil war with these people. In fact, the Yushchenko plan was simple and reminded Putin's first moves. First, keep the same distance all the representatives of big business. The duration of the settlement of the most "glaring scams" will come later. The next step was the agreement, that is, an attempt to persuade the oligarchs that emerged from the gray zone and began to pay taxes honestly. The agreement with the business Yushchenko was necessary because his team needed the money to effectively govern the country.

The new president waited seven most urgent tasks: mastery of excessive spending, threatening the budget this year and next, diversification of the economy, the development of the internal market, reducing dependence on exports, taming interest groups that Kuchma's tenure increased their importance, acceleration of the privatization of major sectors of communications, energy to attract investment, modernization of the economy, simplification of rules and administrative structure, market liberalization of ownership, increasing transparency and the rule of law.

The announced reform of the state was limited only to the exchange of officials, and among the new appointees were many business-related. There has been no legislative work, preparing the necessary systemic changes. Poorly prepared a draft reform of local

administration, which had to be withdrawn. Announced deep changes in the structures of power remained on paper. The fight against corruption and abuse of power was limited to the announcement and demonstration arrests of several senior officials and businessmen. Also not taken any action to individuals, suspected of serious white collar crime can not leave the country. Standards compliance, including by the judicial authorities were still low. Announced in the election campaign declarations that the explanation by the end of the two emblematic cases, the death of a well-known journalist Georgiy Gongadze in 2000. And an attempt to poison Yushchenko turned out to be empty words. After taking power by Yushchenko of Ukraine expected a quick return to the path of growth and accelerate reforms upcoming country to the European economic model. However, the government Tymoshenko has not made these reforms, and his actions deepened negative trends in the economy. New team, joining the liberals and socialists and centroprawicowców, failed to develop a coherent policy. Already in the first months of collapsed GDP growth. Inflation has increased significantly, price increase in food products. Again began to grow arrears in the payment of wages. However, the main issue in the economic issues surrounding between Yushchenko and Prime Minister Yulia Tymoshenko has become the re-privatization of enterprises, privatized in violation of the law. Yulia Tymoshenko told the need for the re-nationalization of up to 3 thousand. businesses, while Yushchenko or even just 300. 30. Activities in this area were carried out incompetently, disregarding the rule of law and not hiding the fact that it is primarily aimed at large businesses, who in 2004. supported the candidacy of Viktor Yanukovich. All this eventually led to the cessation of privatization and deterioration of investment in Ukraine. Immediately after the inauguration of Yushchenko decided to go abroad. First he went to Russia, which he said, that was, is and will be the largest commercial and strategic partner of Ukraine. Of course, cooperation with Russia was developed in so far as it was not contrary to the desire for European integration. Another place to visit was in Strasbourg and Brussels. First trip to Europe was a triumph of Yushchenko. In Strasbourg the crowd was waiting for him with orange and Ukrainian flags. Aroused enthusiasm, shook hands with the president of Georgia, Mikheil Saakashvili opened a Democrat in the building of the Council of Europe photo exhibition on both the revolution that brought them freedom. Then he went to the Davos World Economic Forum. For the Polish came in connection with the anniversary of the liberation of Auschwitz at the end of January 2005.

Ukraine was the first country signed the Action Plan within the European Neighborhood Policy, has developed a program of activities within its framework for 2005. The EU, in turn, pledged to support Ukraine's accession to the WTO and to grant it the status

of a country with market economy. The lack of reforms, primarily economic almost from the beginning aroused dissatisfaction and disappointment already the European Union. For this reason, at a committee meeting EU - Ukraine on June 13 not been the case to grant Ukraine this status. Then, at the request of the British presidency, the summit Ukraine - EU postponed to December 2005. Symbolic for success could be considered crossing in April 2005, the so-called. intensive dialogue in relations with NATO. In Ukraine there was no agreement neither the political elite nor the Ukrainian society for membership in the Alliance, which treated more as an intermediate step to EU membership. At the same time the view of Kiev on the war in Iraq is clearly closer to the view of Western European countries, and dismissed from the US. Also failed to achieve progress in the WTO negotiations, because Ukraine still do not have protocols on market access conditions, among others, the US, China, Japan and Australia, while the Supreme Council, despite pressure from the government not adopted all the necessary laws. Relations with Russia have deteriorated significantly. Moscow evidently ignored the missions colleagues Yushchenko to revive relations, the two sides also exchanged accusations and threats. Although Kiev declared readiness to cooperate within the framework of the Common Economic Space, which did not affect the policy of Moscow. In any of the cases, recognized as a priority, even if such were the appointment of the maritime border gas pipeline if the case no progress. It seemed that Russia had to fail Yushchenko and Tymoshenko in the parliamentary elections in 2006, supporting their opponents, thus delaying the talks on these matters. Very high initial public confidence in the president and the government quickly began to fall. In mid-2005, most of the public began to negatively evaluate the political scene.

Winter revolution not passed unnoticed. Its essence was not enough support for specific politicians, as opposition to the existing standards of public life, the disagreement lies, violence and contempt for the citizen. Something new was that the representatives of the new government and its opponents behind them began to widely present their views and decisions in the media, which expanded the transparency of political life. The recent crisis has played out in public, all the participants gave interviews and press conferences, it was previously unthinkable. At the same time government media and opposition have become bolder and more decisive. Both the increase in the activity of the citizens of Ukraine and Ukrainian media world close to European standards was a positive result of the Orange Revolution. The president also mentioned all governors. In the west are mostly heads of his electoral staffs. Otherwise he acted in eastern Ukraine. Vadim was governor of Donetsk Czapryn. Similarly, in other eastern districts - Kharkiv, Dnipropetrovsk and lużańskim - there

were governors neutral people. It has been criticized by the president as too high tractability. Yushchenko wished to bridge the gap between the East and the West. During his presidency, he stressed that the unity of Ukraine is the main objective of his policy. Political idyll did not last too long. The "Orange Revolution" aroused great hopes on the part of society. It was expected that the current government will take effective measures in the fight against corruption, mafia mechanisms in the administration, pathologies of the media market. We expected bold economic reforms. Unfortunately, the "new team" did not meet these challenges. The first problems arose in the spring of 2005, when new social spending resulted in an increase in inflation. He broke down the economic growth. It aroused anxiety among citizens addition tardiness prosecutor's office dealing with the explanation of the murder of journalist G. Gongadze and attempt to poison Viktor Yushchenko. The process of the murder of G. Gongadze began only in 2006, and his final ended March 15, 2008. The perpetrators of crimes of Colonel Protasowa, Major of Colonel Kostenko and Popovych were sentenced respectively from 12 to 13 years in prison. In Yushchenko's camp appeared so. disease of power. Her symptoms were going deaf to criticism, prone to nepotism, corruption systems.

The biggest problem, proved to be the internal inconsistency in the camp of the victors. In the spring they emerged conflicts between colleagues president - Prime Minister Tymoshenko, secretary of the National Security Council and Defense and Secretary of State Poroszenką Oleksandr Zinczenką. At daylight came the ideological dispute between the populist Tymoshenko, Yushchenko and liberal. The highlight was the resignation of Poroshenko and Zinczenki (Zyniczenko Poroszenkę accused of corruption) as a result of which the head of state dismissed from the post of Prime Minister Yulia Tymoshenko and her duties entrusted to Yuri Jechanurowowi. The candidacy of Yekhanurov, however, was ostentatiously rejected in parliament by Yulia Tymoshenko. In this situation, "helping hand" stretched to the big loser Yushchenko Ukrainian political scene Yanukovych. Party of Regions leader in exchange for the support of his group for Yekhanurov won the political system, which was a betrayal of the ideals of the "Orange Revolution". The most appalling point in the "Memorandum of Understanding" Yushchenko was the promise of amnesty to those guilty of election fraud in 2004. From that moment Viktor Yanukovych became once again one of the key players on the Ukrainian political scene. Conflict of power "orange" began to deepen imminent gas crisis. As a result of the events of the "Orange Revolution" and the president took office Viktor Yushchenko - perceived in Russia as hostile to its interests in Ukraine - the relationship deteriorated. The consequence of the crisis was cooling in gas negotiations concerning the price of gas supplied by Gazprom in Ukraine (Autumn 2005). Gazprom

accused Ukraine of stealing gas limited its supply and, consequently interrupted by 1 January 2006. This step was intended not only to maximize profits from the sale of Russian gas, but also the authorities discredit Ukraine in the eyes of society, and thereby increase the chance of victory in the parliamentary elections the Party of Regions. Yushchenko and Timoshenko, J., and dismissal by parliament of the government Yekhanurov largely contributed to the victory in the parliamentary elections (26 March 2006), the Party of Regions leader Viktor Yanukovich headed . Viktor Yanukovich, Yushchenko's rival, who, after the last presidential election became a politician completely lost and corrupt, he returned to "favor" of society. To his return contributed largely disappointment associated with the effects of the government of President Yushchenko. Moreover, Yushchenko was now not only criticized by the opposition, but also Ukrainian media, as a result of revolutionary changes they gained much freedom of action and began to use it. In the parliamentary elections of 10 January 2006 of 450 seats in the Verkhovna Rada competed 45 parties and election blocs. After summing up the voting results by the Central Election Commission it found that the electoral threshold exceeded only 5. Despite the significant success of Yanukovich's parties "orange coalition" have in majority in parliament. According to the adopted findings of Prime Minister Yulia Tymoshenko was to cover, for a representative of Our Ukraine arrangement while the position of chairman of the Supreme Council. In the division of posts but exclude the ambition Oleksandr Moroz, who dreamed of a chair head of the parliament. This situation has led to a kind of coup, in which the Socialists, KPU and Party of Regions formed a coalition of "anti-crisis". Under the patronage of the President was signed by parliamentary factions Uniwersału National Unity (the principles of internal and foreign policy of Ukraine, the maintenance of the Ukrainian language as the only state language). He withdrew from the negotiations Yulia Tymoshenko, who announced the move to block its hard opposition. August 3, 2006, the president nominated Yanukovich as prime minister, and the parliament adopted on August 4 his candidacy. This stage of political stability and calm did not last too long. Along with the strengthening of the new government began to build up his conflicts with the presidential power. Prime Minister Yanukovich increasingly represented the position that the entry into force of the constitutional reform will mean the end of the current power of the president.

After a turbulent 2006 years also in 2007, Ukraine came in the atmosphere of a protracted political crisis caused by the entry into force of the constitutional reform. The year 2007 brought the rivalry for power between Yulia Tymoshenko and Viktor Yanukovich, who grew up to the rank of the major players of the Ukrainian political scene. 18 December 2007, Tymoshenko was head of the government. The most difficult problem that had to face was the

economic crisis, which every day led the country to disaster. In November 2008, just one month the country's GDP fell by 14.4 percent. In turn, the decline in GDP in January 2009 compared to January 2008 fell by nearly 20 percent.

Conclusions

The "Orange Revolution" and privatization of the steelworks' „Kriworozstal" became symbols of termination period of extensive growth of the Ukrainian economy. Further development of the state through the processes of privatization, it is no longer possible. According to the Ukrainian Central Statistics Office, gross domestic product in Ukraine is still lower than the pre-crisis 1990 years. Domestic production increasingly is replacing the imports. Ukraine going through a difficult period deviating from the production of national counterparts for the multi-faceted economic integration with other countries in the region and the world. Like other States which have emerged from the dissolution of the USSR, Ukraine struggles with a wave of unbridled imports and the dramatic increase in the trade deficit. In recent years, the phenomenon of establishing legal lock for imports and domestic production substitutes - cheaper, but with a much lower quality.

The "Orange Revolution" has also become a symbol of the transition to an economy based on integration. Another child of the "orange revolution" was populism. The global financial crisis strongly affected Ukraine. While in Kiev in early 2010, you could often hear reports of non-payment of payments, free compulsory leave, mass dismissals. In such a situation, the Ukrainians did not matter how the country emerge from the crisis. Convincing people that lucrative state positions are already divided, and the pre-election programs even before the elections are only suitable for waste paper, inclined to phonology "the heart and not the mind." Ukraina was not the first. Much earlier colored revolutions swept through Central and Eastern Europe and post-Soviet area. In Georgia in 2003. He went "Rose Revolution". Ukraine was not the last one. In 2005 "Tulip Revolution" has come full circle over Kyrgyzstan, less than a year later, "jeans revolution" annihilated unsuccessfully to the door of the President of Belarus Alexander Lukashenko. However, the events on the Maidan was the most spectacular and loudest. Perhaps because it has only 800 km of Warsaw. Viktor Yushchenko is a sad symbol of a bygone revolution. It is hard to imagine any other politician, which reached the top of a grass-roots public support and that so quickly went to the political margins. In the book W. Romanowski Ukraine - stop freedom Andriy Kurkov author asks about whether people a year just does not hate Yushchenko. Ukrainian writer replied, that is, it is possible, but it would be proof that Ukraine has become a democratic state, that people will

require the power of rapid change. This would mean that the rhythm of social life is getting faster, you no longer have to wait for changes in the next ten years.

References

1. Bruski A., Chojnowski J., Ukraina, Warszawa 2006, s. 273.
2. Figura M., Ukraina po wyborach parlamentarnych w marcu 2006 roku, [w:] Konferencja – Polska i Ukraina, Przemyśl 2007, s. 175.
3. Hrycak J., Pomarańczowa rewolucja po roku, „Przegląd Polityczny” 2005, nr 73/74, s. 44-51.
4. Kapuśniak T., Wpływ Rosji na Ukrainę w czasie i po Pomarańczowej Rewolucji, [w:] „Konferencja – Polska i Ukraina w kształtowaniu bezpieczeństwa europejskiego”, red. J. Buczyńskiego, H. Binkowskiego, Przemyśl 2007, s. 188.
5. Kontek K., Ukraina przed i po „pomarańczowej rewolucji”, <http://www.psz.pl/Kinga-Kontek-Ukraina-przed-i-po-pomaranczowej-rewolucji/Str-3>, s. 3, (informacja zaczerpnięta dnia 18 maja 2011 r.).
6. Kościński P., Wszyscy ludzie Juszczenki „Rzeczpospolita” nr 299 z 22.12.2004 r., s. A7; R.
7. Olszański T.A., Osiem miesięcy „pomarańczowej” władzy - próba bilansu, w: http://osw.waw.pl/files/Ukraina_27_09.pdf.
8. Pietruszewski M., Ukraina: 5 lat po pomarańczowej rewolucji, <http://www.psz.pl/Tematy-godnia-Ukraina-5-lat-po-pomaranczowej-rewolucji>, s. 1, (informacja zaczerpnięta dnia 18 maja 2011 r.).
9. Podebski R., Wizyta u konkurenta, „GW” nr 19 z 24.01.2005 r., s. 17.
10. Reszka P., Serwetnyk T., Gorzkie pomarańcze, „Rzeczpospolita” nr 306 z 31.12.2004 r., s. A6.
11. Serwetnyk T., Pierwszy rok Juszczenki, „Rzeczpospolita” nr 19 z 24.01.2005 r., s. A2.
12. Serwetnyk T., Rysa na stosunkach NATO – Ukraina, „Rzeczpospolita” nr 257 z 3.11.2005 r., s. 8.
13. Siwec M., Zagrożone ideały Majdanu, „Rzeczpospolita” nr 231 z 3.10.2005 r., s. 10.
14. Sołtyk R., Juszczenko w Europie, „GW” nr 21 z 26.01.2005 r., s. 11.
15. Staniszewski R., Bilans gospodarczy i polityczny ukraińskiej pomarańczowej rewolucji, „Polityka Wschodnia” 2005, nr 1-2, s. 101-105.
16. Wilczak J., Talia Julii, „Polityka” 2005, nr 7, s. 50 – 51.

Wprowadzenie

To były „bajkowe dni”. Sami Ukraińcy nie mogli uwierzyć: śnieg, mróz, a oni po całych nocach stali na placu Niepodległości w Kijowie: „Jest nas wielu, nie damy się pokonać”. Pomarańcze, które tak smakowały w listopadzie i grudniu, już wkrótce okazały się gorzkie. Obawę przed powrotem do rzeczywistości można było wyczuć, przechadzając się po miasteczkach namiotowych przed Radą Najwyższą i na Chreszczatyku. Niby rewolucja się skończyła, niby było zwycięstwo. A studenci ciągle grzali się przy koksownikach i grali na gitarach. O powrocie do domów i akademików mówili niechętnie. Jednak sprowadzanie rewolucji do ruchu protestacyjnego, którego celem było doprowadzenie do uczciwego przeprowadzenia wyborów, było naiwne i zamazywałoby prawdziwe znaczenie tego wydarzenia, w którym chodziło przede wszystkim o przemianę Ukrainy pod względem geopolitycznym¹.

Wiktor Juszczenko obejmując władzę, dysponował ogromnym kapitałem zaufania społecznego. Po pomarańczowej rewolucji na Ukrainie istniała gotowość do odnowy życia publicznego, przede wszystkim walki z korupcją i nadużyciami władzy. I choć Juszczenko miał przeciw sobie prawie połowę społeczeństwa, odnowy pragnęli też jego liczni przeciwnicy. Juszczenko był wodzem bez politycznego zaplecza. Jego różnorodna koalicja miała zaledwie jedną trzecią miejsc w 450-osobowej Radzie Najwyższej, której kadencja kończyła się dopiero w 2006 r. Sytuacja gospodarcza kraju była dość dobra, poprawiała się też sytuacja materialna obywateli. Z drugiej strony Juszczenko wiedział, że jego prezydentura z dotychczasowym zakresem kompetencji trwać będzie niewiele ponad rok, do wejścia w życie znowelizowanej konstytucji, która zwiększała kompetencje premiera i parlamentu kosztem władzy prezydenta².

Juszczenko był przywódcą ogromnej i różnorodnej koalicji politycznej. Składała się ona zarówno z partii lewicowej, którą reprezentował socjalista Ołeksandr Moroz, centrolewicowej Julii Tymoszenko, centrum Anatolija Kinacha i centroprawicowego bloku „Nasza Ukraina” na czele, której stał on sam. Stanowili oni koalicję sił patriotycznych, a nawet można powiedzieć frontu narodowego. Do tego grona należeli również Ołeksandr Zinczenko szef sztabu wyborczego, przewodniczący komisji budżetowej Rady Najwyższej, właściciel kanału 5 Petro Poroszenko oraz przewodniczący parlamentu Wołodymyr Łytwyn. Obóz pomarańczowej rewolucji tworzyli byli premierzy i wicepremierzy, byli wiceszefowie Rady Najwyższej i kilkunastu byłych ministrów. Wszyscy oni byli ambitnymi i gotowymi

---

¹ P. Reszka, T. Serwetnyk, *Gorzkie pomarańcze*, „Rzeczpospolita” nr 306 z 31.12.2004 r., s. A6.

² T. Serwetnyk, *Pierwszy rok Juszczenki*, *Rzeczpospolita*” nr 19 z 24.01.2005 r., s. A2.

politykami do zajmowania najwyższych stanowisk w państwie, tworząc mieszankę wybuchową³.

Największy problem stanowiła Julia Tymoszenko. To ona porywała tłumy na Placu Niepodległości i znajdowała się na pierwszej linii, gdy demonstranci byli o krok od przypuszczenia szturm na prezydencką administrację. Bez Julii nie byłoby rewolucji. Jednak po rewolucji rzeczywistość z Julią stała się o wiele bardziej złożona. Nad Tymoszenko ciążyła przeszłość, gdyż jako prezes Zjednoczonych Systemów Energetycznych Ukrainy (JESU) zarobiła miliony dolarów na pośrednictwie w dostawach rosyjskiego gazu. Z drugiej strony Tymoszenko była „wulkanem ambicji”⁴. Jeszcze przed utworzeniem nowego gabinetu prezydent Juszczenko precyzyjnie określił cechy charakteru niezbędne dla członków nowego rządu. To przede wszystkim profesjonalizm, patriotyzm i uczciwość. Kandydaci bez tych cech nie byli brani pod uwagę. Podobnie jak ci, którzy posiadali wątpliwą przeszłość⁵.

Po początkowym wahaniu nowy prezydent mianował premierem Julię Tymoszenko⁶, najsilniejszego polityka ze swego otoczenia⁷. Zdaniem ekspertów powierzenie Tymoszenko stanowiska szefa rządu było złą decyzją, bo premierem powinien zostać ekonomista, znający się na polityce walutowej, nastawiony na rozwój średniego biznesu i walkę z korupcją. Jego najbliżsi współpracownicy zdawali sobie również sprawę z tego, że była ona potencjalnym konkurentem Juszczenki. Oczywiście było to, że tylko niechęć czy nienawiść do prezydenta Kuczmy i jego ekipy spowodowała sojusz Juszczenki i Tymoszenko. Brak wspólnego wroga ujawnił jedynie istniejące podziały. Sytuację komplikowała osobista wrogość między J. Tymoszenko a P. Poroszenką oraz to, że bezpośrednie otoczenie prezydenta zostało zdominowane przez przeciwników „Żelaznej Damy”⁸. Inauguracyjna mowa Juszczenki i expose premier Julii Tymoszenko potwierdziły, że „pomarańczowa” koalicja nie ma programu ani nawet wizji państwa. Zamiast poważnej diagnozy sytuacji kraju i wytyczenia trudnych, ale realnych celów, ograniczono się do oskarżenia poprzedniego rządu o doprowadzenie do katastrofy i nierealnych obietnic „wszystkiego i zaraz” oraz stwierdzeniem J. Tymoszenko, że za parę lat to Unia Europejska będzie chciała przyłączyć się do Ukrainy. W istocie był to

---

³ P. Kościński, *Wszyscy ludzie Juszczenki* „Rzeczpospolita” nr 299 z 22.12.2004 r., s. A7; R. Kempka, *Pomarańczowa rewolucja na Ukrainie na przykładzie prasy*, Bydgoszcz 2009, maszynopis pracy magisterskiej na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego, s. 125-127.

⁴ *Żelazna Julka*, „GW” nr 20 z 25.01.2005 r., s. 9.

⁵ P. K., *Rząd profesjonalny, patriotyczny i uczciwy*, „Rzeczpospolita” nr 10 z 13.01.2005 r., s. A7.

⁶ Julia Tymoszenko otrzymała urząd premiera dopiero wówczas, gdy położyła na stole tekst porozumienia zawartego z Wiktorem Juszczenką przed rokiem. Prezydent obiecał jej wówczas stanowisko w zamian za poparcie wyborcze.

⁷ Oprócz Julii Tymoszenko pod uwagę byłybrane kandydatury Ołeksandra Moroza, Anatolija Kinacha oraz Petra Poroszenki.

⁸ M. Siwiec, *Zagrożone ideały Majdanu*, „Rzeczpospolita” nr 231 z 3.10.2005 r., s. 10.

początek nowej kampanii wyborczej. Jedynym celem, łączącym „pomarańczową” koalicję, było wygranie wyborów parlamentarnych 2006 r. Wszyscy obserwatorzy zadawali sobie pytanie: czy utrzyma się jedność dotychczasowej koalicji, czy też drogi zwolenników Juszczenki i Bloku Julii Tymoszenko prędzej czy później rozejdą się⁹.

Członkowie nowego rządu uważali się za podporządkowanych szefowi państwa Juszczence, a nie szefowi rządu Tymoszenko. Ta „podwójna podległość” dość szybko doprowadziła do tarć i konfliktów wewnątrz wielkiej koalicji. Wbrew obietnicy oddzielenia polityki i gospodarki, w rządzie znalazło się kilku oligarchów¹⁰. Przekształcenie aparatu Rady Bezpieczeństwa Narodowego w równoległy, nieformalny rząd przez P. Poroszenko, stało się nowym źródłem konfliktów. Późną wiosną 2005 r., obserwatorzy dostrzegli, że rywalizacja między otoczeniem Juszczenki a Tymoszenko i jej sojusznikami negatywnie odbija się na ich pracy. Sam Juszczenko, nie panując nad najbliższymi współpracownikami, zbyt długo lekceważył nieporozumienia między nimi a premierem. Spowodowało to, że na początku września 2005 r., dotychczasowy układ polityczny stał się nie do utrzymania, a dymisja J. Tymoszenko oraz P. Poroszenki stała się faktem¹¹.

Zaraz po ukonstytuowaniu rządu, Juszczenko musiał stawić czoło oligarchom, którzy kontrolowali ukraińską gospodarkę. Walka z korupcją była jednym ze sztandarowych haseł Juszczenki, które jednoczyło „jego drużynę” i tysiące demonstrantów. Z drugiej strony walka z klanami mogła być dla prezydenta zabójcza. Juszczenko nie chciał wojny domowej z tymi ludźmi. W rzeczywistości plan Juszczenki był prosty i przypominał pierwsze posunięcia Władimira Putina. Po pierwsze trzymać na taki sam dystans wszystkich przedstawicieli wielkiego biznesu, a po drugie nie dać się uwikłać w żaden „brudny układ”. Natomiast czas na rozliczenie najbardziej „jaskrawych przekrętów” przyjdzie później. Kolejnym krokiem było porozumienie, czyli próba namówienia oligarchów, by wyszli z szarej strefy i zaczęli uczciwie płacić podatki. Porozumienie z biznesem było Juszczence niezbędne, ponieważ jego ekipa potrzebowała pieniędzy, by skutecznie rządzić krajem. Tym bardziej, że kampania wyborcza była wyścigiem obietnic, których budżet Ukrainy nie był w stanie udźwignąć¹². Struktura gospodarki ukraińskiej wymagała przebudowy, jeśli miała zapewnić długotrwały wzrost, zmniejszyć nędzę i opóźnienie wobec sąsiadów z Europy. Dlatego nowego prezydenta czekało siedem najpilniejszych zadań:

---

⁹T. A. Olszański, *Osiem miesięcy „pomarańczowej” władzy - próba bilansu*, w: http://osw.waw.pl/files/Ukraina_27_09.pdf.

¹⁰ Chodziło tutaj o: Petro Poroszenkę, Jewhena Czerwonienko, Serhija Terjochina i Dawida Żwania.

¹¹ Ibidem.

¹² P. Reszka, T. Serwetnyk, *Gorzkie pomarańcze*, op. cit.

- a) opanowanie nadmiernych wydatków, zagrażających budżetowi w tym i następnym roku,
- b) zróżnicowanie gospodarki, rozwój rynku wewnętrznego, zmniejszenie zależności od eksportu,
- c) okiełznanie grup interesów, które za kadencji Kuczmy zwiększyły swoje znaczenie,
- d) przyspieszenie prywatyzacji głównych sektorów łączności, energetyki dla przyciągnięcia inwestycji, modernizacja gospodarki,
- e) uproszczenie przepisów i struktury administracyjnej,
- f) liberalizacja rynku własności,
- g) zwiększenie przejrzystości i praworządności¹³.

Zapowiadana reforma państwa ograniczyła się tylko do wymiany urzędników, przy czym wśród nowo mianowanych było wielu związanych z biznesem. Nie podjęto żadnych prac legislacyjnych, przygotowujących niezbędne zmiany systemowe. Źle przygotowano projekt reformy administracji terenowej, który musiał zostać wycofany. Zapowiadane głębokie zmiany w strukturach siłowych pozostały na papierze¹⁴. Walka z korupcją i nadużyciami władzy ograniczyła się do zapowiedzi i pokazowych aresztowań kilku wyższych urzędników oraz przedsiębiorców. Nie podjęto również żadnych działań, by osoby, podejrzane o ciężkie przestępstwa urzędnicze nie mogły opuścić kraju. Standardy przestrzegania prawa, także przez organy wymiaru sprawiedliwości były nadal niskie. Zapowiadane w kampanii wyborczej deklaracje odnośnie wyjaśnienia do końca dwóch symbolicznych spraw, śmierci znanego dziennikarza Georgija Gongadze w 2000 r. oraz próby otrucia Juszczenki okazały się pustosłowiem¹⁵.

Po objęciu władzy przez Juszczenkę oczekiwano szybkiego powrotu Ukrainy na ścieżkę wzrostu oraz przyspieszenia reform zbliżających kraj do europejskiego modelu gospodarczego. Jednak rząd J. Tymoszenko nie podjął tych reform, a jego działania pogłębiły negatywne tendencje w gospodarce. Nowej ekipie, łączącej liberałów i socjalistów oraz centroprawicowców, nie udało się wypracować spójnej polityki. Już w pierwszych miesiącach załamała się dynamika PKB. Znacząco wzrosła inflacja, zdrożały produkty spożywcze. Ponownie zaczęły rosnać zaległości w wypłaceniu płac¹⁶.

¹³ P. R. *Siedem zadań dla prezydenta*, „Rzeczpospolita” nr 303 z 28.12.2004 r., s. A5; M. Figura, „Europejskie aspiracje Ukrainy w pierwszych miesiącach po zwycięstwie „pomarańczowej rewolucji”, [w:] „*Pomarańczowa rewolucja*” – szansa dla ukraińskiej transformacji politycznej, red. A. Furier, Szczecin 2006, s. 73 – 75.

¹⁴ R. Kempka, *op. cit.*, s. 129-135.

¹⁵ T. A. Olszański, *Osiem miesięcy „pomarańczowej” władzy*, *op. cit.*

¹⁶ R. Staniszewski, *Bilans gospodarczy i polityczny ukraińskiej pomarańczowej rewolucji*, „Polityka Wschodnia” 2005, nr 1-2, s. 101-105.

Jednak głównym przedmiotem sporu w kwestiach gospodarczych między otoczeniem Juszczenki a premier J. Tymoszenko stała się reprivatyzacja przedsiębiorstw, sprywatyzowanych z naruszeniem prawa. Julia Tymoszenko opowiadała się za koniecznością renacjonalizacji aż 3 tys. przedsiębiorstw, podczas gdy Juszczenko 300. lub nawet tylko 30. Działania w tym zakresie prowadzono nieumiejętnie, lekceważąc zasady prawa i nie ukrywając tego, że jest ona wymierzona przede wszystkim w wielkich przedsiębiorców, którzy w 2004 r. poparli kandydaturę Wiktora Janukowycza. Wszystko to ostatecznie doprowadziło do wstrzymania prywatyzacji i pogorszenia inwestycji na Ukrainie¹⁷.

Bezpośrednio po inauguracji Juszczenko postanowił udać się za granicę. Najpierw pojechał do Rosji, o której mówił, że była, jest i będzie największym handlowym i strategicznym partnerem Ukrainy. Oczywiście współpraca z Rosją była rozwijana na tyle, na ile nie była ona sprzeczna z dążeniem do integracji europejskiej¹⁸. Kolejnym miejscem wizyty był Strasburg i Bruksela. Pierwsza wyprawa do Europy była triumfem Juszczenki. W Strasburgu czekał na niego tłum z pomarańczowymi i ukraińskimi flagami. Wzbudzał entuzjazm, ścisnął ręce, z prezydentem Gruzji, demokratą Micheilem Saakaszwilim otworzył w gmachu Rady Europy wystawę zdjęć z obu rewolucji, które przyniosły im wolność. Następnie udał się do Davos na Światowe Forum Ekonomiczne. Do Polski przybył w związku z rocznicą wyzwolenia obozu w Auschwitz pod koniec stycznia 2005 roku¹⁹. Ukraina, jako pierwsze państwo podpisała Plan Działań w ramach Europejskiej Polityki Sąsiedztwa, opracowała też program działań w jego ramach na rok 2005. Unia z kolei zobowiązała się do poparcia akcesji Ukrainy do WTO oraz przyznania jej statusu kraju z gospodarką rynkową. Jednak brak reform, przede wszystkim gospodarczych niemal od początku budził niezadowolenie, a następnie już rozczarowanie Unii Europejskiej. Z tego powodu, podczas posiedzenia komitetu Ukraina – UE 13 czerwca nie podjęto sprawy przyznania Ukrainie takiego statusu. Następnie, na wniosek brytyjskiej prezydencji, szczyt Ukraina – UE przełożono do grudnia 2005 roku²⁰. Za symboliczny sukces można było uznać przejście w kwietniu 2005 roku, do tzw. intensywnego dialogu w stosunkach z NATO. Jednak na Ukrainie nie było zgody ani elit politycznych ani społeczeństwa ukraińskiego co do członkostwa w Sojuszu, które traktowano raczej jako pośredni etap do członkostwa w Unii. Jednocześnie pogląd Kijowa na wojnę w Iraku wyraźnie zbliżył się do poglądu państw Europy Zachodniej,

---

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ R. Podebski, *Wizyta u konkurenta*, „GW” nr 19 z 24.01.2005 r., s. 17.

¹⁹ R. Sołtyk, *Juszczenko w Europie*, „GW” nr 21 z 26.01.2005 r., s. 11.

²⁰ Szerzej na ten temat: G. Gromadzki, O. Suszko, M. Vahl i in., *Po rewolucji pomarańczowej. Relacje UE – Ukraina do wiosny 2006 roku*, w: http://www.batory.org.pl/doc/orange_pl.pdf

a oddalił zaś od amerykańskiego²¹. Nie udało się także osiągnąć postępu w negocjacjach z WTO, gdyż Ukraina wciąż nie miała protokołów o warunkach dostępu do rynku m.in. z USA, Chinami, Japonią i Australią, natomiast Rada Najwyższa mimo nacisków ze strony rządu nie uchwaliła wszystkich niezbędnych ustaw²². Stosunki z Rosją wyraźnie uległy pogorszeniu. Moskwa ewidentnie ignorowała misje współpracowników Juszczenki, zmierzające do ożywienia stosunków, obie strony również wymieniały się oskarżeniami i pogroźkami. Mimo że Kijów deklarował gotowość współpracy w ramach Wspólnej Przestrzeni Gospodarczej, co nie wpłynęło na politykę Moskwy. W żadnej ze spraw, uznawanych za priorytetowe, do takich należały chociażby wyznaczenie granicy morskiej czy sprawa gazociągów nie osiągnięto postępu. Wydawało się, że Rosja liczyła na porażkę Juszczenki i Tymoszenko w wyborach parlamentarnych w 2006 roku, wspierając ich przeciwników, tym samym odwołując rozmowy o powyższych sprawach²³. Bardzo wysokie początkowo zaufanie społeczne do prezydenta i rządu szybko zaczęło spadać. W połowie 2005 roku większość społeczeństwa negatywnie zaczęła oceniać scenę polityczną. Jednak zimowa rewolucja nie minęła bez echa. Jej istotą było nie tyle poparcie dla konkretnych polityków, co sprzeciw wobec dotychczasowych standardów życia publicznego, niezgody na kłamstwo, przemoc i pogardę dla obywatela. Czymś nowym było to, że przedstawiciele nowej władzy, a za nimi jej przeciwnicy zaczęli szeroko przedstawiać swe poglądy i decyzje w mediach, co poszerzyło jawność życia politycznego. Ostatni kryzys rozgrywał się publicznie, wszyscy jego uczestnicy udzielali wywiadów i konferencji prasowych, wcześniej było to nie do pomyślenia. Jednocześnie media rządowe, jak i opozycyjne stały się odważniejsze i bardziej zdecydowane. Zarówno wzrost aktywności obywateli Ukrainy oraz zbliżenie ukraińskiego świata mediów do europejskich standardów było pozytywnym skutkiem pomarańczowej rewolucji²⁴.

Prezydent wymienił także wszystkich gubernatorów. Na zachodzie to przeważnie szefowie jego sztabów wyborczych. Inaczej postąpił na wschodzie Ukrainy. Gubernatorem Doniecka został Wadim Czupryn. Podobnie w innych wschodnich obwodach – charkowskim, dniepropietrowskim i łuzańskim – tam gubernatorami zostali ludzie neutralni. To spotkało się z krytyką prezydenta za zbyt dużą ustępliwość. Juszczenko chciał w ten sposób zasypać

---

²¹ T. Serwetnyk, *Rysa na stosunkach NATO – Ukraina*, „Rzeczpospolita” nr 257 z 3.11.2005 r., s. 8.

²² R. Staniszewski, op. cit., s. 106.

²³ J. Hrycak (w rozmowie z I. Chruslińską i P. Tymą), *Pomarańczowa rewolucja po roku*, „Przegląd Polityczny” 2005, nr 73/74, s. 44-51.

²⁴ Szerzej na ten temat: J. Konieczna, *Ukraina po pomarańczowej rewolucji – co zmieniło się w postawach i wartościach społeczeństwa*, w: http://osw.waw.pl/files/Raport_spoleczny_Ukraina.pdf

przepaść między zachodem a wschodem. Podczas swojej prezydentury podkreślał, że jedność Ukrainy jest głównym celem jego polityki²⁵.

Polityczna sielanka nie trwała jednak zbyt długo. „Pomarańczowa rewolucja” wzbudziła ogromne nadzieje ze strony społeczeństwa. Oczekiwano, że obecna władza podejmie skuteczne kroki w walce z korupcją, mafijnymi mechanizmami w administracji, patologiami rynku medialnego. Spodziewano się odważnych reform gospodarczych. Niestety „nowa drużyna” nie sprostała tym wyzwaniom²⁶. Pierwsze problemy pojawiły się wiosną 2005 roku, kiedy to nowe wydatki socjalne zaowocowały wzrostem inflacji. Załamał się również przyrost gospodarczy. Niepokój wśród obywateli wzbudziła ponadto opieszałość prokuratury zajmującej się wyjaśnieniem zabójstwa dziennikarza G. Gongadze²⁷ oraz próby otrucia Wiktora Juszczenki²⁸. Proces w sprawie zabójstwa G. Gongadze rozpoczął się dopiero w 2006 roku, a jego finał zakończył się 15 marca 2008. Sprawców zbrodni półkownika Protasowa, półkownika Kostenkę i majora Popowycza skazano odpowiednio od 12 do 13 lat pozbawienia wolności. W obozie Juszczenki pojawiła się tzw. choroba władzy. Jej symptomami były głuchnienie na krytykę, skłonność do nepotyzmu, układy korupcyjne.

Największym jednak problemem okazała się wewnętrzna niespójność w obozie zwycięzców. Już wiosną zarysowały się konflikty między współpracownikami prezydenta – premier Tymoszenko, sekretarzem Rady Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony Poroszenką oraz sekretarzem stanu Ołeksandrem Zinczenką. Na światło dzienne wyszedł również spór ideologiczny pomiędzy populistyczną Tymoszenko, a liberalnym Juszczenką.

Punktem kulminacyjnym okazała się dymisja Zinczenki i Poroszenki (Zynczenko oskarżył Poroszenkę o korupcje) w wyniku, których szef państwa odwołał ze stanowiska premiera Julię Tymoszenko, a jej obowiązki powierzył Jurijowi Jechanurowowi. Kandydatura Jechanurowa została jednak ostentacyjnie odrzucona w parlamencie przez Blok Julii Tymoszenko. W tej sytuacji „pomocną dłoń” wyciągnął do Juszczenki wielki przegrany ukraińskiej sceny politycznej Janukowycz. Lider Partii Regionów w zamian za poparcie swego ugrupowania dla Jechanurowa wywalczył układ polityczny, który był sprzeniewierzeniem się ideom „pomarańczowej rewolucji”. Najbardziej bulwersującym punktem w „Memorandum o porozumieniu” była obietnica Juszczenki o amnestii wobec osób

²⁵ J. Wilczak, *Talia Julii*, „Polityka” 2005, nr 7, s. 50 – 51.

²⁶ A. Bruski, J. Chojnowski, *Ukraina*, Warszawa 2006, s. 273.

²⁷ Ciało Gongadzego odnaleziono 3 listopada 2000 roku w lesie 70 km od Kijowa.

²⁸ Kulminacją brudnej kampanii wyborczej w 2004 roku była próba otrucia Wiktora Juszczenki. Lider „Naszej Ukrainy”, wyprzedzający w sondażach Janukowycza, zapadł na początku września na tajemniczą chorobę. Przyczyn choroby nie udało się początkowo ustalić, dopiero późniejsze badania wykazały, że Juszczenko został otruty dioksyną TCDD – jedną z najsilniejszych trucizn syntetycznych, produkowaną między innymi w laboratoriach byłych radzieckich służb specjalnych.

winnych fałszerstw wyborczych w 2004 roku²⁹. Od tego momentu Wiktor Janukowycz stawał się po raz kolejny jednym z głównych rozgrywających na ukraińskiej scenie politycznej.

Konflikt wśród władzy „pomarańczowych” zaczął pogłębiać nadszarpnięty kryzys gazowy. W wyniku wydarzeń „pomarańczowej rewolucji” i objęcia funkcji prezydenta przez W. Juszczenkę – postrzeganego w Rosji, jako nieprzychylnego jej interesom na Ukrainie – stosunki uległy ochłodzeniu. Konsekwencją ochłodzenia był kryzys w negocjacjach gazowych dotyczących cen gazu dostarczanego Ukrainie przez rosyjski Gazprom (jesień 2005). Gazprom oskarżył Ukrainę o kradzież gazu, ograniczył jego dostawy, a w konsekwencji przerwał je 1 stycznia 2006 roku³⁰. Krok ten miał na celu nie tylko zmaksymalizować rosyjskie zyski ze sprzedaży gazu, ale również zdyskredytować ówczesne władze na Ukrainie w oczach społeczeństwa, a tym samym zwiększyć szansę na zwycięstwo w wyborach parlamentarnych Partii Regionów.

Rozłam między W. Juszczenką i J. Tymoszenką, jak i zdymisjonowanie przez parlament rządu Jechanurowa (miało to miejsce 10 stycznia 2006 roku) w dużej mierze przyczyniło się do zwycięstwa w wyborach parlamentarnych (26 marca 2006 roku) Partii Regionów z liderem Wiktoorem Janukowyczem na czele. Wiktor Janukowycz, rywal Juszczenki, który po ostatnich wyborach prezydenckich stał się politykiem całkowicie przegranym i skorumpowanym, powrócił do „łask” społeczeństwa. Do jego powrotu przyczyniły się w dużej mierze rozczarowania związane z efektami rządów prezydenta Juszczenki. Ponadto Juszczenko nie był teraz tylko i wyłącznie krytykowany przez opozycję, ale również media ukraińskie, które w wyniku rewolucyjnych przemian uzyskały dużą swobodę działania i zaczęły z niej korzystać.

W wyborach parlamentarnych z 10 stycznia 2006 roku o 450 mandatów w Radzie Najwyższej rywalizowało 45 partii i bloków wyborczych. Po zsumowaniu wyników głosowania przez Centralną Komisję Wyborczą okazało się, że próg wyborczy przekroczyło tylko 5 partii³¹. Mimo znacznego sukcesu Janukowycza partie „pomarańczowej koalicji” dysponowały większością głosów w parlamencie.

---

²⁹ J. Bruski, A. Chojnowski, op. cit., s. 285.

³⁰ T. Kapuśniak, *Wpływ Rosji na Ukrainę w czasie i po Pomarańczowej Rewolucji*, [w:] „Konferencja – Polska i Ukraina w kształtowaniu bezpieczeństwa europejskiego”, red. J. Buczyńskiego, H. Binkowskiego, Przemysł 2007, s. 188.

³¹ Pierwsze miejsce zajęła Partia Regionów z wynikiem 32,14 proc., 186 mandatów, Blok Julii Tymoszenko – 22,29 proc., 129 mandatów, blok Nasza Ukraina – 13,95 proc., 81 mandatów, Socjalistyczna Partia Ukrainy (SPU) – 5,69 proc., 33 mandaty oraz Komunistyczna Partia Ukrainy (KPU) – 3,66 proc., 21 mandatów; K. Kontek, Ukraina przed i po „pomarańczowej rewolucji”, <http://www.psz.pl/Kinga-Kontek-Ukraina-przed-i-pomaranaczowej-rewolucji/Str-3>, s. 3, (informacja zaczerpnięta dnia 18 maja 2011 r.).

Zgodnie z przyjętymi ustaleniami urząd premiera miała objąć Julia Tymoszenko, dla przedstawiciela Naszej Ukrainy zarezerwowano natomiast stanowisko przewodniczącego Rady Najwyższej. Przy podziale stanowisk nie uwzględniono natomiast ambicji Ołeksandra Moroza, który marzył o fotelu szefa parlamentu³². Sytuacja ta doprowadziła do swoistego zamachu stanu, w którym socjaliści, KPU i Partia Regionów zawiązali koalicję „antykryzysową”. Pod patronatem prezydenta doszło do podpisania przez frakcje parlamentarne Uniwersału Jedności Narodowej (zasady polityki zagranicznej i wewnętrznej Ukrainy, utrzymanie języka ukraińskiego, jako jedyne go języka państwowego). Z negocjacji wycofała się Julia Tymoszenko, która zapowiedziała przejście jej bloku do twardej opozycji. 3 sierpnia 2006 roku prezydent desygnował Janukowycza na premiera, a 4 sierpnia parlament przyjął jego kandydaturę³³.

Ten etap politycznej stabilizacji i uspokojenia nie trwał jednak zbyt długo. Wraz z umacnianiem się nowego rządu zaczęły narastać jego konflikty o władzę z ośrodkiem prezydenckim. Premier Janukowycz coraz wyraźniej reprezentował stanowisko, że wejście w życie reformy konstytucyjnej oznaczać będzie koniec dotychczasowej władzy prezydenta³⁴. Po burzliwym 2006 roku również w rok 2007 Ukraina weszła w atmosferze przedłużającego się politycznego kryzysu wywołanego wejściem w życie reformy konstytucyjnej. Rok 2007 przyniósł rywalizację o władzę między Julią Tymoszenko a Wiktorem Janukowyczem, którzy urosli do rangi najpoważniejszych graczy ukraińskiej sceny politycznej. 18 grudnia 2007 roku Tymoszenko została szefem rządu. Najtrudniejszym problemem, z jakim musiała się zmierzyć był kryzys ekonomiczny, który z każdym dniem prowadził kraj do katastrofy. W listopadzie 2008 roku w ciągu zaledwie jednego miesiąca PKB kraju spadł o 14,4 proc. Z kolei w styczniu 2009 spadek PKB w porównaniu ze styczniem 2008 roku spadł blisko o 20 proc.

Podsumowanie

„Pomarańczowa rewolucja” i prywatyzacja kombinatu „Kriworożstal” stały się symbolami zakańczania ekstensywnego okresu wzrostu ukraińskiej gospodarki. Dalszy rozwój państwa, poprzez procesy prywatyzacji, nie jest już możliwy. Według danych ukraińskiego centralnego urzędu statystycznego, produkt krajowy brutto na Ukrainie jest

---

³² J. Bruski, A. Chojnowski, op. cit., s. 289.

³³ K. Kontek, Ukraina przed i po „pomarańczowej rewolucji”, <http://www.psz.pl/Kinga-Kontek-Ukraina-przed-i-po-pomaraneczowej-rewolucji/Str-3>, s. 3, (informacja zaczerpnięta dnia 18 maja 2011 r.).

³⁴ M. Figura, Ukraina po wyborach parlamentarnych w marcu 2006 roku, [w:] Konferencja – Polska i Ukraina..., Przemysł 2007, s. 175.

nadal mniejszy niż ten przed kryzysem 1990 roku. Produkcja krajowa w coraz większym stopniu jest zastępowana przez import. Ukraina przechodzi ciężki okres odchodzenia od produkcji krajowych odpowiedników na rzecz wieloaspektowej integracji gospodarczej z innymi państwami regionu i świata. Podobnie jak inne państwa powstałe z rozpadu ZSRR, Ukraina walczy z niepohamowaną falą importu i dramatycznym wzrostem deficytu handlowego. W ostatnich latach nasiliło się zjawisko ustanawiania prawnych blokad dla przywozu towarów i restytuowania krajowej produkcji zamienników – tańszych, ale o znacznie niższej jakości. „Pomarańczowa rewolucja” stała się też symbolem przechodzenia do modelu gospodarki opartej na integracji³⁵.

Kolejnym dzieckiem „pomarańczowej rewolucji” był populizm. Światowy kryzys finansowy bardzo mocno dotknął Ukrainę. Przebywając w Kijowie na początku 2010 roku można było często usłyszeć doniesienia o nie wypłacaniu wypłat, bezpłatnych przymusowych urlopach, masowych zwolnieniach. W takiej sytuacji Ukraińcom było obojętne, w jaki sposób kraj wyjdzie z kryzysu. Przekonanie ludzi o tym, że lukratywne stanowiska państwa są już podzielone, a programy przedwyborcze jeszcze przed wyborami nadają się tylko na makulaturę, skłaniał do głosownia „sercem, a nie rozumem”. Wiedząc o tym, ukraińscy politycy tworzyli fantastyczne, lecz nierealne historie, które wyborcy chcieliby usłyszeć³⁶.

Ukraina nie była pierwsza. Kolorowe rewolucje znacznie wcześniej przetoczyły się przez Europę Środkowo-Wschodnią i obszar poradziecki. W Gruzji w 2003 r. udała się „rewolucja róż”. Ukraina nie była też ostatnią. W 2005 roku „tulipanowa rewolucja” zatoczyła koła nad Kirgistanem, niecały rok później „dżinsowa rewolucja” nieskutecznie dobijała się do drzwi prezydenta Białorusi Aleksandra Łukaszenki. Jednak wydarzenia na Majdanie były najbardziej spektakularne i najgłośniejsze. Być może dlatego, że działo to się tylko 800 km od Warszawy.

Zdyskredytowany, Wiktor Juszczenko jest smutnym symbolem minionej rewolucji. Trudno wyobrazić sobie innego polityka, którego wyniosło na szczyt takie oddolne poparcie społeczne i który tak szybko przeszedł na polityczny margines. W książce W. Romanowskiego *Ukraina – przystanek wolność*³⁷, autor pyta Andrija Kurkowa³⁸ o to czy za rok ludzie podobnie nie znienawidzą Juszczenki. Ukraiński pisarz odpowiedział, że jest, to

---

³⁵ M. Pietruszewski, *Ukraina: 5 lat po pomarańczowej rewolucji*, <http://www.psz.pl/Temat-tygodnia-Ukraina-5-lat-po-pomaranczowej-rewolucji>, s. 1, (informacja zaczerpnięta dnia 18 maja 2011 r.).

³⁶ Ibidem.

³⁷ W. Romanowski, *Ukraina – przystanek wolność*, Kraków 2007, s. *passim*.

³⁸ A. Kurkow – ukraiński pisarz i scenarzysta filmowy, piszący w języku rosyjskim. Zdobył popularność dzięki błyskotliwemu czarnemu humorowi. W swoich powieściach opisuje współczesną rzeczywistość ukraińską. Najbardziej znana powieść Kurkowa to *Kryptonim „Pingwin”*.

jest możliwe, ale to byłby dowód na to, że Ukraina stała się demokratycznym państwem, że ludzie będą wymagać od władzy szybkich zmian. To oznaczałoby, że rytm życia społecznego będzie coraz szybszy, nie trzeba już będzie czekać na zmiany przez następne dziesięć lat.

Literatura:

1. Bruski A., Chojnowski J., Ukraina, Warszawa 2006, s. 273.
2. Figura M., Ukraina po wyborach parlamentarnych w marcu 2006 roku, [w:] Konferencja – Polska i Ukraina, Przemyśl 2007, s. 175.
3. Hrycak J., Pomarańczowa rewolucja po roku, „Przegląd Polityczny” 2005, nr 73/74, s. 44-51.
4. Kapuśniak T., Wpływ Rosji na Ukrainę w czasie i po Pomarańczowej Rewolucji, [w:] „Konferencja – Polska i Ukraina w kształtowaniu bezpieczeństwa europejskiego”, red. J. Buczyńskiego, H. Binkowskiego, Przemyśl 2007, s. 188.
5. Kontek K., Ukraina przed i po „pomarańczowej rewolucji”, <http://www.psz.pl/Kinga-Kontek-Ukraina-przed-i-po-pomaranczowej-rewolucji/Str-3>, s. 3, (informacja zaczerpnięta dnia 18 maja 2011 r.).
6. Kościński P., Wszyscy ludzie Juszczenki „Rzeczpospolita” nr 299 z 22.12.2004 r., s. A7; R.
7. Olszański T.A., Osiem miesięcy „pomarańczowej” władzy - próba bilansu, w: http://osw.waw.pl/files/Ukraina_27_09.pdf.
8. Pietruszewski M., Ukraina: 5 lat po pomarańczowej rewolucji, <http://www.psz.pl/Tematy-godnia-Ukraina-5-lat-po-pomaranczowej-rewolucji>, s. 1, (informacja zaczerpnięta dnia 18 maja 2011 r.).
9. Podebski R., Wizyta u konkurenta, „GW” nr 19 z 24.01.2005 r., s. 17.
10. Reszka P., Serwetnyk T., Gorzkie pomarańcze, „Rzeczpospolita” nr 306 z 31.12.2004 r., s. A6.
11. Serwetnyk T., Pierwszy rok Juszczenki, „Rzeczpospolita” nr 19 z 24.01.2005 r., s. A2.
12. Serwetnyk T., Rysa na stosunkach NATO – Ukraina, „Rzeczpospolita” nr 257 z 3.11.2005 r., s. 8.
13. Siwec M., Zagrożone ideały Majdanu, „Rzeczpospolita” nr 231 z 3.10.2005 r., s. 10.
14. Sołtyk R., Juszczenko w Europie, „GW” nr 21 z 26.01.2005 r., s. 11.
15. Staniszewski R., Bilans gospodarczy i polityczny ukraińskiej pomarańczowej rewolucji, „Polityka Wschodnia” 2005, nr 1-2, s. 101-105.
16. Wilczak J., Talia Julii, „Polityka” 2005, nr 7, s. 50 – 51.